

полза отъ българската външна търговия изобщо и отъ българския износъ въ частностъ, могатъ да се набележатъ следнитѣ основни съображения:

Що се отнася до износа и до главнитѣ износни артикули, трѣбва да се подчертае, че страната почти винаги при нормални условия е изнасяла своитѣ така наречени „покрыти излишъци“. Това значи, че като се изключи онази частъ отъ земеделското производство, която селското население консумира въ натура за собствени нужди или употребява за посѣвъ, като се спадне и онази частъ, която се консумира и отъ градското население и най-после, като се изключатъ земеделскитѣ произведения, които се поглъщатъ отъ мѣстната индустрия като сурови материали, чакъ тогава оставатъ излишъци за износъ. Можеха ли, обаче, и могатъ ли понастоящемъ тия изнасяни количества да не се изнасятъ, а да останатъ въ страната? Можеха ли и могатъ ли тѣ да се погълнатъ отъ вътрешния пазаръ и съ това ще се повиши ли дохода на селското население, респ. нивото на живота му? Какъвъ ще бѣде резултатътъ, ако ние изобщо не изнасяме нашитѣ земеделски произведения или ако не произвеждаме повече, отколкото можемъ да консумираме? На тѣзи въпроси можемъ да отговоримъ по следния начинъ:

Частъта отъ земеделското производство, която не се използва отъ самото селско домакинство въ натура, е изобщо частъ отъ дохода на селянина, която безразлично дали нѣма да се изнесе отъ страната, не представлява нѣщо повече отъ това, което той изобщо е произвелъ. Разликата, обаче, е тази при износа, че тази частъ отъ производството си, селянинътъ пакъ я консумира, но въ блага, които представляватъ равностойностъ на онова, което той е изнесълъ и което той не може да произведе. Това значи, че ако селянинътъ би консумиралъ въ своето домакинство житото, царевичата, млѣкото, зеленчуцитѣ, яйцата, сиренето и другитѣ продукти, които той продава навънъ, той ще се лиши отъ други блага, предметъ на неговото домакинство. Съ това, обаче, той нѣма да подобри общото ниво на своя животъ. Това той би направилъ само, ако повиши своя доходъ чрезъ по-голѣмъ добивъ отъ своя трудъ или ако по-